

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
NEEDS AND GUIDELINES DEVELOPMENTAL FOR THE PARTICIPATORY
ADMINISTRATION OF SMALL EDUCATIONAL INSTITUTIONS
THE SCHOOL UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

สุรศักดิ์ เทียงดี¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Surasak Thiangdee¹, Wichian Rooyuenyongs²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : boythiangdee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 344 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 141 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 188 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นโดยเรียงความสำคัญเป็นดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ ตามลำดับ 2. แนวทางการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลประโยชน์

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; แนวทางการการบริหาร; สถานศึกษาขนาดเล็ก

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current states, desirable states and needs, 2) study the guideline developmental of the participatory administration of small education institutions, the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2. The sample group in this research consisted of 344 people, including 15 administrators, 141 teachers, 188 school committee. The research tools were the questionnaires. The statistics for the data analysis were the frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings consisted of: 1. The current conditions, desirable conditions, needs and guidelines for the participatory administration of small education institutions, the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2, in case of the current conditions, it was in overall at the much level, and the desirable conditions in overall implied in the most level. For the needs ranking in the important level, they indicated in the following aspects: the participation in work operation, participation in decision making, participation in evaluation, and participation in partly accountability and receiving benefits relatively. 2. The guidelines for the participatory administration of small education institutions, the schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 2 were that: the operation should have been as the following aspects: 1) participation in working operation, 2) participation in decision making, 3) participation in follow-ups and evaluation, 4) participation in accountability and benefits.

Keywords : Participatory Administration; Administrative guidelines; Small educational institution schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ ซึ่งมีความสำคัญต่อกระบวนการกำหนด และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการประเมินผลนโยบาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินเป็นเรื่องจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในบริบทของการบริหารราชการยุคใหม่ ด้วยเหตุผลประการแรก คือการบริหารราชการยุคใหม่อยู่ภายใต้กระแสประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารโดยตรง ประการที่สอง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการได้มีการกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญกฎหมายสูงสุดของประเทศ และประการสุดท้าย มาจากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จึงถือว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นการที่บุคคล ในองค์กรหรือต่าง

องค์กรได้ร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่าง มีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมต่างๆ จะอยู่ในขั้นตอนใดๆ ก็ตามโดยขึ้นอยู่กับ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนิน เพื่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบ ต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญ พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด พื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสิ่งสำคัญจะต้องทราบถึง ประโยชน์ ข้อจำกัดและอุปสรรคของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่าง เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร หรือสถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป (เฉลิมพล จันดา, 2560)

“โรงเรียนขนาดเล็ก” ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันมี แนวโน้มทวีเพิ่มจำนวนมากขึ้นในทุกปีอย่างต่อเนื่องซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่าปีการศึกษา 2561 ไทยมีโรงเรียนขนาดเล็กกว่า 15,089 แห่งทั่วประเทศ หรือคิดเป็น 50% ของโรงเรียนทั้งหมดที่มีอยู่ 30,112 แห่ง ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) โรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นคงอยู่ 2) โรงเรียนที่มีการควบรวมโรงเรียน และ 3) โรงเรียนที่มีการบริหารโดย ชุมชนมีส่วนร่วม โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนในการ จัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนที่มากกว่า หรือจ่าย แพงกว่าในการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประสิทธิภาพการสอนลดลง เนื่องจากขาด แคลนวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการศึกษา รวมถึงปัญหาโรงเรียนไม่มีผู้บริหาร ขาด แคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ซึ่งครูและผู้บริหาร รวมถึง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพเป็น พลังขับเคลื่อนสำคัญให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการปฏิรูปประเทศด้าน การศึกษาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และคำนึงถึงปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนและสังคมมากที่สุด จึง เห็นควรให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยการ “ควบรวม โรงเรียน” เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย รูปแบบการควบรวม โรงเรียนขนาดเล็ก แนวทางการบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วม และแนวทางการบริหารจัดการโดย การใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาด เล็กให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ โดยมอบนโยบายดังกล่าวนี้ ให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ที่มี โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดอยู่ ได้ดำเนินการกำหนดนโยบาย วิธีปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวให้เกิด ผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2 ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด จำนวน 150 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 208 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 72.12 ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบท เป็นโรงเรียนที่มีความผูกพันกับ ชุมชน เนื่องจากชุมชนเป็นรากฐานในการช่วยเหลือและสนับสนุนในการก่อตั้งโรงเรียน รวมทั้งให้การ ส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่ของตน ด้วยความมุ่งหวังให้บุตรหลานได้เข้าเรียนโรงเรียนใกล้บ้าน

โรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นที่รองรับนักเรียนที่ผู้ปกครองไม่ประสงค์จะส่งไปเรียนที่โรงเรียนไกลบ้าน ในขณะที่จำนวนนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องจากประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาที่นักเรียนออกกลางคัน การย้ายถิ่นหรืออพยพติดตามผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ปกครองบางส่วนนิยมส่งบุตรหลานไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในตัวเมือง ส่งผลให้มีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น เป็นประเด็นปัญหาในการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ครูและบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ การดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีความยากลำบากในการบริหารจัดการ ส่งผลกระทบต่อโอกาสและคุณภาพผู้เรียนอย่างไรก็ตาม โรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่งได้ปรับตัวตามบริบทและเป้าหมายการจัดการศึกษา กระทั่งมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่า หากมีการบริหารจัดการและการส่งเสริมที่ดี โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนหนึ่งที่พยายามคิดค้น พัฒนา รูปแบบการบริหารต่างๆ เพื่อให้เกิดคุณภาพ แม้จะมีข้อจำกัดต่างๆ แต่ผู้บริหารเหล่านี้ก็ไม่ย่อท้อ เพราะถือว่าหัวใจของการจัดการศึกษานั้นคือผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยความตระหนักในภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบผู้บริหารจึงต้องแสวงหาวิธีการ ที่จะไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่จะเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามีคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กให้ดีขึ้นตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3.2 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยสรุปภาพรวมขั้นตอนเป็น 2 ระยะเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ส่วนรายละเอียดอื่นๆ ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในแต่ละหัวข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 2 นำองค์ประกอบของบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 150 แห่ง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ครูผู้สอน 1,016 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1,350 คน รวม 2,474 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 344 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 141 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 188 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เรื่อง ความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่

2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แบ่งระดับการปฏิบัติเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอที่ปรึกษาพิจารณาเบื้องต้นแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษา จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ให้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) ของคำถาม แต่ละข้อ ซึ่งกำหนด มีค่าเท่ากับ 0.66 ขึ้นไป และการใช้ภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความถามในแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าที่ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม แล้วส่งคืนผู้วิจัยตามเวลาที่กำหนด การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยการบันทึกเสียง จัดบันทึกข้อมูล และขออนุญาตถ่ายภาพนิ่งและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา มาสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ขอแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์หาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อการวิจัย มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.55, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ (\bar{X} = 3.64, S.D. = 0.10) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (\bar{X} = 3.60, S.D. = 0.13) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.06) ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ (\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.32)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ (\bar{X} = 4.85, S.D. = 0.07) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (\bar{X} = 4.85, S.D. = 0.07) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.15)

และด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์(\bar{X} = 4.81, S.D.= 0.10) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(\bar{X} = 4.78, S.D.= 0.07)

ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยเรียงความสำคัญเป็นดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมดำเนินการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
- 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2สรุปได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนร่วมกัน 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันดำเนินการตามแผน และ 3) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน

5.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันคิดค้นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในโรงเรียน 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาภายในโรงเรียน และ 3) ผู้บริหาร เปิดโอกาสให้ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆภายในโรงเรียน

5.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผลการประเมินสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการติดตามประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าหลังการดำเนินงาน 3) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลประโยชน์ ควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน 2) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยอมรับในข้อผิดพลาด ที่เกิดจากการทำงาน 3) ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำความรู้ความสามารถที่มีมาใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจมีสาเหตุมาจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานตามความถนัด และมีโอกาสได้เข้าฝึกอบรมตามความสนใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้รับการส่งเสริมดำเนินการในเรื่องเหล่านี้มาโดยตลอดสอดคล้องกับ อมรรัตน์ กงกอบ (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอทยหลวง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้การไว้วางใจ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน และความยึดมั่นผูกพัน ตามลำดับและด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในปัจจุบันนั้นผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของโรงเรียน รวมถึงการดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ สอดคล้องกับ อมรรักษ์ ปิ่นกำลัง (2562) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ความยึดมั่นผูกพัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันและการไว้วางใจกัน

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความเห็นว่าการร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากหลายภาคส่วนจะเป็นประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งตรงกับที่เฉลิมพล จันดา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เห็นว่าการขอคำปรึกษาหารือ ในการดำเนินงานในโรงเรียนจาก ครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงการร่วมกันตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา อาจส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับที่ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ

6.1.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ร่วมดำเนินการตามแผนงานของโรงเรียน และร่วมกันกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับเฉลิมพล จันดา (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีลำดับความต้องการต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและผลประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ตลอดจนได้สร้างสรรค์ผลงานตามความถนัดของตนเองเป็นอย่างดีแล้ว สอดคล้องกับ ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ และด้านความไว้วางใจกัน ตามลำดับ

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สรุปพบว่าควรดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภาค ปิ่นกำลัง (2562) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ดังนี้ 1) การไว้วางใจกัน ส่งเสริมการยอมรับและเชื่อถือในความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจผู้ร่วมงาน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้ความสำคัญแก่ผู้ร่วมงาน 2) ความยึดมั่นผูกพันให้การสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ 3) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงาน มีการวางแผนการดำเนินงานและประเมินผล โดยใช้วิธีการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ และสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน 4) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสผู้ร่วมงานได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานควบคุมการปฏิบัติงานของทีมงาน เพื่อความร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของโรงเรียนตามแผนดำเนินงานของโรงเรียนต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้องค์ประกอบ 1) การมีส่วนร่วมดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาครั้งนี้ได้แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดังนั้น จึงควรนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 นี้สู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยการวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงนโยบาย ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาได้มีโอกาสกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย รวมถึงการดำเนินงานตามแผนต่างๆ ของโรงเรียนให้มากขึ้น

8.2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกัน ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากหลายภาคส่วนอันจะเป็น ประโยชน์สูงสุดของการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรนำผลกาวิจัยนี้ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนด้วยการวิจัยแบบ กรณีศึกษา (Case Study Research) เพื่อหาแนวการบริหารที่เป็นเลิศ (Good Practice) ซึ่งจะเป็น ประโยชน์สำหรับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขนาดเล็กอย่างแท้จริง

9. บรรณานุกรม

- เฉลิมพล จันดา. (2560).การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัด สุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 2. (2562). แผนการบริหารจัดการโรงเรียน ขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2562-2565. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากอนแก่น เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- อมรศักดิ์ ปิ่นกำลัง. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรรัตน์ กงกบ.(2561). การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาดอยหลวง จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. คณะวิทยาลัยการศึกษา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Taro, Yamane. (1973). *Statistics. An introductory analysis.* 3rd ed. New York : Harper And Row Publication.